

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretji teden. Narodna letna 60 Din za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 5113

Po dveh letih

Deveti oktober, dan žalostnega spomina!

Pred dvema letoma je odjeknil v Marseillu strel, ki je pretresel vso Jugoslavijo. — Kot žrtev podlega atentata je padel Viteški kralj Aleksander I. Zedinitelj.

Čas beži in težka rana, prizadejana prav vsemu jugoslovanskemu narodu, se ne da zaceliti. Pretežak je bil udarec, da bi mogel biti tako kmalu pozabljen — in njegove posledice pozdravljene. Čas beži, toda spomin uhaja nazaj v tiste čase, ko se je blagopokojni kralj osebno boril za svobodo in zedinjenje vsega jugoslovanskega naroda, v dni, ko si je po osvoboditvi prizadeval z vsemi močmi dvigniti gospodarski in kulturni nivo države, ko je ustvarjal najtrdnije temelje pravilnega razvoja Jugoslavije.

Kot moder vladar si je blagopokojni kralj Aleksander I. znal pridobiti srca vseh svojih podanikov. Prav dobro je poznal njihove težnje in skrbi ter uvidel njihove potrebe. Naš narod je dolga stoletja trpel in hrepel po svobodi, a po osvoboditvi željno iztegoval svoje roke po prosveti. In blagopokojni vladar je kot prvi voditelj svojega naroda želel čim prej in v čim izdatnejši meri pomagati svojemu ljudstvu, pomagati mu do prosvete, do kulturnega dviga in do najtrdnjih moralnih temeljev, na katere naj bi gradil svojo bodočnost.

Sredi svojega dela in prizadevanja, sredi nedovršenega poslanstva, na sredi pota je padel in zatislil oči za vedno.

Ves narod je zaplakal. Težka bol je legla v srca prav vsakega Jugoslavana. In kot vsi stanovci, smo tudi učitelji občutili, kaj smo izgubili.

Večkrat je bilo zabeleženo, s kakšnim spoštovanjem je vedno govoril blagopokojni kralj o učiteljskem delu med narodom. Poznal je prav do podrobnosti to delo in je večkrat sprejemal zastopnike vsega jugoslovanskega učiteljsva in tudi osebno poudarjal, kako visoko ceni učiteljski stan in njegovo kulturno delo in poslanstvo med preprostim ljudstvom.

In mi učitelji se tudi v resnici zavedamo svojih nalog. Ze odkar obstoja stan, je učitelj tudi kulturni pionir med narodom. Z narodom živi, za narod dela in mu je vedno le prijetno, ko more ljudstvu kakorkoli pomagati, mu biti svetovalec in tudi vodnik takrat, ko je to narodu najbolj potrebno. Toda priznanja blagopo-

kojnega kralja Zedinitelja so dvigala še bolj v učiteljsvu moč in željo do dela, in vzpodbudno pismo Jugoslovanskemu učiteljskemu združenju je bilo najlepši dokaz, da ni to delo naša samohvala, marveč, da je resnično delo v narodovo korist.

V svoja srca, v svoje duše si je zapisalo jugoslovansko učiteljsvo vsa priznanja in sporočila blagopokojnega kralja, ki smo ga s pravico smatrali za svojega največjega učitelja. Saj je bila vsa njegova skrb posvečena prvenstveno ljudstvu, ki ga je hotel dvigniti kulturno in gospodarsko, hotel mu je ustvariti pravilne pogoje za nadaljnji razvoj, za lepšo in boljšo bodočnost. Prav v tem stremljenju je videl v učiteljsvu svoje najboljše in najvnetejše pomočnike, videl je v njem organizirano množico prosvetnih in kulturnih delavcev, ki jim je kulturni progres in gospodarski dvig naroda naloga in smoter, ki so si ga sami postavili, da izpolnijo svoje šolsko delo, da bodo res pravi graditelji narodove duše, njegove narodne zavesti in kulture.

Veliki in zelo mnogo obsegajoči so bili načrti dela za bodočnost lastnega naroda, ki jih je smrt prekinila Viteškemu kralju Zedinitelju. Toda delo za narod je ostalo.

Dve leti — kako kratka — a vendar tako dolga doba. Nehote se nam ob tem razmišljanju vsili vprašanje: ali je vsakdo na svojem mestu, ali delajo vsi za uresničenje teh velikih načrtov, ali niso morda nekateri zašli na napačna pota?

Najbolj nam je pri srcu kultura in prosveta naroda. Ze polnih deset let gledamo z istim pogledom na to vprašanje. — Ze polnih deset let hodimo po začrtani poti — ne kolebamo ne na desno ne na levo — a vendar so mnogi, ki bi radi spravili jugoslovansko učiteljsvo in njegovo združenje s tega pravega tira. Toda to se ne bo posrečilo tistim, ki to hočejo, ki hočejo slabo učiteljsvu, a obenem pustiti tavati narod v temi. Jugoslovansko učiteljsvo hoče biti tudi v bodoče »spodbuda za vsa lepa stremljenja v bodočnosti Jugoslavije«. — Hoče biti veren učitelj mladine in naroda, hoče ostati pravi kulturni delavec med ljudstvom, hoče se posvetiti samo narodu, a ne služiti kot slepo orodje te ali one strankarske politične frakcije.

S tem hoče učiteljsvo počastiti spomin Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja.

Divide et impera!

V dobah težkih depresij, kot posledice negotovosti življenjskega obstoja, postajajo vsa vprašanja narodne kulture politične udarnice, ki se strankarsko demagoško izkoriščajo v cenene propagandne svrhe, ne glede na to, da resnost stvari same ne prenese brez škode take politične eksploatacije.

Naša slovenska politična praksa je vprav klasičen primer takega brezobzirnega ter malenkostno nestvarnega gledanja na celokupna slovenska vprašanja. Predolga je bila doba, ko smo živeli kot narod brez zgodovine in brez samoodločbe, kot najhvaležnejši objekt političnih kalkulacij svojih »apostolskih« gospodarjev, in prekratke čase nas loči še od tiste dobe, da bi mogli pozabiti metode, s katerimi so nam stoletja krivili moralno hrbenico. Ničesar nismo pozabili, a se tudi ničesar nismo naučili.

Za vse to je časovni interval od našega osvobodjenja pa do današnjih kritičnih dni prekratek;

Vseposvobod se od vplivnih mest naših političnih formacij odvijajo ljudje sodobnih pogledov, ljudje, ki stoje z obema nogama v dobi po voni, ker ogražajo patriarhalno miselnost našega političnega zapečkarstva, ker bi mogel tak mladosten prepri povzročiti reumatično trganje po udih našega političnega konservativizma.

Kdorkoli bi se upal bližati tem kulturnim in političnim petrefaktom z ostrim pogledom sodobnega kritičizma, je kot protidržen element obsojen na politično razpoloženje, od koder brez Canosse ni več povratka v javno arno.

Divide et impera! je bilo geslo, ki je skozi tisočletno dobo naše zgodovine oblikovalo našo politično moralo, ki je v službi tujih interesov ščevalo brata proti bratu, ki je s sklede efialtske leče razdvajalo naše narodne voditelje od skupnega nastopa za skupne koristi.

Narod je samo tedaj proti šoli in učiteljsvu, če je nahujskan od demagogov.

Na tem mestu si prav lahko prihranimo vsako natančnejšo analizo, kaj pomeni za narod zadovoljno učiteljsvo, brez katerega si niti v preteklosti, še manj pa v sedanjosti moremo zamisliti uspešno in sistematično delo na ljudski vzgoji in izobrazbi. Noben resnično velik in pravi ljudski politik si ne dela v tem pogledu nikakih utvar: brez dobre šole ni vzgoje, brez dobrega in zadovoljnega učiteljsva je odvzet narodnim voditeljem najučinkovitejši činitelj, s katerim bi mogli misliti na solidno organizacijo gmotne in duhovne kulture v širokih ljudskih plasteh. Udarci, ki padajo v zadnjih posledicah na ljudsko kulturo samo, razkrajajo v narodu čut za odgovornost ter spraščajo v njem sile, ki postajajo polagoma živa negacija vsake konstruktivne duhovne organizacije.

Na duhovnem terenu je modrost, združena z dobroto in prizanesljivostjo najboljši vzgojitelj posameznikov, je najdalekovidnejši in najspretnější voditelj celih narodov.

Kako daleč smo pri nas še od tega aksioma vsake prave voditeljske modrosti! Tudi v naše vrste sega od režima do režima, z vedno večjo vehemenco dunajske politične geslo. Vsi napori najboljših duhov v učiteljskih vrstah zadevajo na podtalne vplive, ki hočejo zanesti političen boj med stanovske tovariše, v njihovo stanovsko organizacijo. Žal le, da moramo ugotoviti, da ne brez uspeha.

Kljub vsemu smo pa le prepričani, da bo v naših vrstah vedno manj konjunkturistov,

VSEBINA:

Po dveh letih.

Divide et impera!

Naš glas.

† Bernard Andoljšek.

LISTEK: O hrbtnicah. — Pisma Martina Kobaleža.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljsvu, šoli, prosveti in JUU. — Mladinska matica. — Pevski zbor JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

kajti časi stare generacije so vedno dalje za nami, potreba skupne borbe pa vedno nujnejša. Radj konjunkturistov trpi ves učiteljski stan, trpi vsa zgradba ljudske vzgoje, trpe pa gmotno in moralno pa še največ taki »tovariši« sami.

Vemo, da ni več daleč čas, ko učiteljsvo ne bo več nasledalo ne na levo ne na desno in ko bo geslo »divide et impera« samo še težak spomin na »dneve, ki so bili«.

„V naši zgodovini in v našem narodu je bilo mnogo nesreč zaradi pomanjkanja značaja in morale pri ljudeh, ki so vodili in vplivali na usodo naroda.“

Kralj Peter I. učiteljem 6. avg. 1903.

Naš glas

Za boljšo šolo in boljše razmere učiteljsva

Položaj učitelja.

Poglejmo brez predsodkov, brez strahu in brez čustvenih primesi resno in odločno resničje v oči, da tako popolnoma objektivno presodimo resnični socialni položaj najmlajše učiteljske generacije ter da poskusimo najti temelj za novo poglobljeno in smotreno sodelovanje v borbi za boljšo šolo in boljše življenjske razmere učiteljsva.

Kot vse javno in privatno življenje, je tudi prosveta z vsem svojim šolstvom v vzročni odvisnosti od ekonomskega nivoja gotove epohe. To odvisnost od gospodarskega položaja občutimo, posebno danes, ko nas obremenjuje in zavira pri vsem našem javnem življenju in udeleževanju ogromna teža gospodarske krize. Tudi položaj našega šolstva ter eksistenčne razmere učiteljsva postajajo pod pritiskom negativnih posledic gospodarske krize vedno slabše.

Položaj brezposelnih abiturientov.

Kakšen je socialni položaj najmlajše učiteljske generacije? Da se zavre navidezna hiperprodukcija in brezposelnost učiteljsva, je bilo l. 1929. z novim zakonom o učiteljskih šolah podaljšano šolanje za eno leto. Na ta način zaradi vpeljave 5. letnika, ni bilo v l. 1930. novih učiteljskih abiturientov. A že sledeče leto so izšli iz učiteljske diplomirani abiturienti, ki jih je takoj ob vstopu v življenje udarila z brutalno silo naravnost v obraz brezposelnost kot posledica gospodarske krize. Ta brezposelnost nam je z vsemi trpkimi razočaranji in ponižujočimi izkoriščenji vzela možnost rednega in pravilnega vraščanja v človeško družbo. Razočarala nas je nad življenjem in pravico ter nam ubila ves mladostni ogenj in polet. Ze pet let beleži učiteljski stan največjo brezposelnost med vsemi intelektualnimi strokami in še ni vidnih znakov in resnega upanja, da bi se v tem oziru razmere izpremenile. Nihče noče več nasediti praznim obljubam in fluzijam, ker se pač vsi dobro zavedamo, da službenih mest ni, ker ni kredita. V vsej državi je okrog 2000 brezposelnih učiteljskih abiturientov in skoraj ena tretjina od teh jih odpade samo na Slovenijo. Vsi ti mladi, zdravi in dela voljni so brezposelne žrtve gospodarske krize.

Položaj učiteljev - začetnikov.

Kako pa je z nami, ki smo v službi? Tudi tu se čutijo močno posledice gospodarske krize. S l. aprilom 1931. je bil sprejet nov uradniški zakon, z njim je bilo izvršeno prvo poslabšanje materialnega položaja državnih uradnikov. Od takrat je poteklo pet let in v tem času smo doživeli še tri nadaljnje redukcije plač.

Poglejmo kakšen je padec plač učiteljev - začetnikov, ki so uradniški pripravniki IX. grupe v III. drag. razredu.

1. aprila 1931. 1. oktobra 1931. 1. aprila 1932.

Din 1300— Din 1220— Din 976—

1. oktobra 1935.

Din 911/75

Današnji netto prejemki začetnikov znašajo le Din 855—.